

ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
доктора економічних наук, професора
ВЕРХОГЛЯДОВОЇ НАТАЛІ ІГОРІВНИ
на дисертаційну роботу **ДРОБОТА СЕРГІЯ АНАТОЛІЙОВИЧА** на тему
«УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ АТОМНО-ПРОМИСЛОВОГО
КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ»,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата
економічних наук за спеціальністю
08.00.03 – економіка та управління національним господарством

Актуальність теми дисертації

Збалансований розвиток національної економіки України нерозривно пов'язаний з розвитком галузей паливно-енергетичного комплексу, однією з найбільш пріоритетних є ядерна енергетика. В свою чергу розвиток ядерної енергетики багато в чому залежить від того, наскільки успішно функціонують підприємства атомно-промислового комплексу. Незважаючи на те, що внесок атомно-промислового комплексу України у створення валового внутрішнього продукту не є значним, проте його роль важко переоцінити. Це пояснюється тим, що підприємства цієї галузі створюють відповідну сировинну базу для ядерної промисловості, мають стратегічне значення не лише для регіону, а й для держави в цілому, зважаючи на їх задачу забезпечення атомних станцій України вітчизняною сировиною, а також забезпечення економічної безпеки та досягнення енергетичної незалежності країни.

Стабільне функціонування атомно-промислового комплексу як невід'ємної ланки створення власного ядерно-паливного циклу у зв'язку з енергетичною залежністю України через нестачу нафти та газу стає першочерговим завданням для національного господарства. Водночас, розвиток атомно-промислового комплексу потребує виваженого управління, яке здатне було б забезпечити позитивні результати від функціонування підприємств атомно-промислового комплексу та їх подальше зростання.

Це все підтверджує актуальність та практичну цінність дисертаційної роботи Дробота Сергія Анатолійовича на тему: «Управління розвитком атомно-промислового комплексу України».

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, представлених у дисертації

Ознайомлення з матеріалами дисертації, авторефератом та публікаціями здобувача дає підстави зробити такі висновки.

Наукові положення, рекомендації та елементи наукової новизни, які виносяться автором на захист, можна вважати достатньо обґрунтованими та достовірними. Вони базуються на положеннях наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених-економістів з проблем управління розвитком атомно-промислового комплексу країни. Обґрунтованість одержаних результатів дослідження забезпечено використанням загальнонаукових (аналіз, синтез, індукція, дедукція, порівняння та логічне узагальнення) та спеціальних методів (темпоральний та компаративний аналіз, статистичний, факторний, матричний, коефіцієнтний, бальний методи та метод агрегування, метод аналітичного вирівнювання в поєднанні з коефіцієнтним методом).

Аргументованість наукових положень дисертаційної роботи базується на використанні у процесі дослідження статистичної та фактологічної інформації, що ґрунтується на даних статистики, нормативно-правових актах України.

У роботі визначено й логічно поставлено низку основних завдань, вирішення яких дозволило досягти мети дисертаційної роботи – розвинення теоретико-методичних підходів та обґрунтування практичних рекомендацій щодо управління розвитком атомно-промислового комплексу України. Вирішення комплексу поставлених завдань, правильний вибір методів дослідження, достатня теоретична база забезпечили наукову обґрунтованість положень, висновків та рекомендацій проведеного дослідження.

Наукова новизна результатів дослідження

Аналіз дисертаційної роботи показав, що одержані й зафіксовані результати дослідження мають теоретичну та практичну значущість. Основні досягнення автора конкретизуються в таких елементах наукової новизни:

удосконалено:

– типологію розвитку галузі, що, на відміну від існуючих, ґрунтується на

застосуванні компаративного аналізу типів розвитку з їх розмежуванням на розвиток екстенсивного виду (факторно-орієнтований тип), інтенсивного виду (інвестиційно-орієнтований тип розвитку) та інноваційного виду (інноваційно-орієнтований тип розвитку) за основними характеристиками, що дає змогу на основі їх порівняння встановити принципові відмінності між видами й типами розвитку (с. 33-36);

– послідовність управління розвитком атомно-промислового комплексу, яку подано в сукупності методико-інформаційного, діагностико-орієнтувального й оціночно-процесуального етапів, що дає змогу управляти розвитком шляхом розробки відповідних управлінських рішень, які формуються, на відміну від інших, у прямій залежності від визначення типу та рівня розвитку атомно-промислового комплексу (с.72-75);

– методичний підхід до оцінювання розвитку атомно-промислового комплексу, що, на відміну від інших, ґрунтується на комплексному оцінюванні виробничих засобів та інвестиційних і інноваційних ресурсів, а також віддачі від їхнього використання й дає змогу оцінити кількісні та якісні зміни в атомно-промисловому комплексі, на основі зіставлення узагальнюючих показників розвитку атомно-промислового комплексу, ідентифікувати тип та визначити рівень його розвитку залежно від інтерпретації значень інтегрального показника розвитку (с. 93-100);

– методичний підхід до оцінювання впливу середовища на розвиток атомно-промислового комплексу, який, на відміну від існуючих, ґрунтується на застосуванні методу аналітичного вирівнювання значень показників розвитку на основі інноваційних ресурсів, дає змогу виокремити стохастичний і детермінований впливи чинників, базуючись на їх розподілі на зовнішні й внутрішні, виявити серед них детермінанти інноваційно-орієнтованого розвитку та диференційовано підійти до їхнього врахування в процесі прогнозування (с. 146-166);

– підхід до прогнозування розвитку атомно-промислового комплексу, що ґрунтується на поєднанні методів аналітичного вирівнювання, кореляційно-

регресійного аналізу та сценарного підходу й дає змогу визначити прогностичні значення показників розвитку та їх зміну з урахуванням впливу його детермінантів за базовим сценарієм, а також, беручи до уваги прогнозований вплив детермінантів розвитку з-поміж зовнішніх чинників, побудувати оптимістичний і песимістичний сценарії інноваційно-орієнтованого розвитку атомно-промислового комплексу (с.166-172);

набуло подальшого розвитку:

– підхід до трактування сутності поняття «розвиток галузі», який, на відміну від інших, ґрунтується на застосуванні темпорального аналізу й дає змогу виокремити ключові аспекти розвитку, які відбивають фактори, зміст та результати розвитку, дати розгорнуте визначення розвитку як складного процесу кількісних і якісних змін у галузі, що визначають тип та рівень її розвитку (с. 26-27);

– побудова матриці управлінських рішень у сфері управління розвитком, яка передбачає вибір підходу до їх формування залежно від рівня розвитку атомно-промислового комплексу та встановлення їх характеру залежно від його типу й дає змогу мінімізувати відхилення інтегрального показника розвитку від його цільового значення (с. 192-195).

Висновки до дисертаційної роботи у повній мірі узагальнюють отримані автором найбільш значущі наукові результати проведеного дослідження.

Теоретико-методологічна та практична значущість результатів

Дисертантом розроблено та обґрунтовано теоретичні і методичні положення, практичні рекомендації щодо нового вирішення науково-прикладної проблеми розвинення теоретико-методичних підходів та обґрунтування практичних рекомендацій щодо управління розвитком атомно-промислового комплексу України, що охоплює одночасно оцінювання як зовнішніх так і внутрішніх чинників та їх впливу на управління розвитком атомно-промислового комплексу країни.

Запропоновані у дисертаційній роботі рекомендації доведені автором до рівня їх практичного використання. Достовірність одержаних в роботі

результатів підтверджується довідками про практичне впровадження пропозицій автора в діяльність державної інспекції ядерного регулювання України при оцінюванні ефективності управлінських рішень щодо розвитку атомно-промислового комплексу України (довідка № 4 від 12.04.2021), ДП «Ядерне паливо» при підготовці стратегічних документів розвитку атомно-промислового комплексу (довідка № 01/225 від 29.05.2021) та ДП «Державний науково-технічний центр з ядерної та радіаційної безпеки» при підготовці аналітичних матеріалів щодо діяльності атомно-промислового комплексу» (довідка № 1/17 від 17.03.2021).

Результати дослідження використовують у науково-дослідній роботі Класичного приватного університету за темою «Розвиток національної економіки в контексті сучасної економічної теорії» (номер державної реєстрації 0116U000798), де автором обґрунтовано методичний підхід до оцінювання розвитку атомно-промислового комплексу. Окремі положення дослідження пов'язані з виконанням наукових розробок Громадської наукової організації «Фінансово-економічна наукова рада» за темою «Проблеми стратегічного розвитку національної економіки» (номер державної реєстрації 0118U000788), у межах якої автором запропоновано підхід до оцінювання впливу чинників на розвиток атомно-промислового комплексу.

Повнота відображення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих автором дисертаційних працях

Результати дисертаційної роботи опубліковано в 13 наукових працях, з яких 5 статей - у фахових наукових виданнях (усі вони входять до міжнародних наукометричних баз даних), 1 стаття у зарубіжному науковому виданні, 7 – матеріали конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 4,16 д. а.

Зміст опублікованих праць у повній мірі розкриває сутність результатів проведеного дослідження. Це дозволяє зробити висновок, що якість, кількість і обсяг наукових праць, опублікованих Дроботом Сергієм Анатолійовичем, відповідає рівню кандидатської дисертації, їх зміст та тематична спрямованість відповідають спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним

господарством.

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Структура і зміст дисертаційної роботи логічно й послідовно пов'язані між собою. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, як із погляду сучасних науково-теоретичних досліджень, так і з позицій практичної реалізації, є достатнім.

За своєю структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає вимогам, передбаченим Порядком присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567. Дисертацію написано в науковому стилі, її зміст викладено в чіткій логічній послідовності. Автореферат забезпечує ідентичність основних положень, висновків та пропозицій автора у дисертаційній роботі.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Оцінюючи в цілому достатній рівень розробки теоретичних і методичних положень, практичних рекомендацій, обґрунтованість наукових висновків і пропозицій, необхідно вказати на такі зауваження.

1. В тексті дисертації с. 36-39 при дослідженні типів розвитку автор виокремлює специфічні принципи, що відповідають характеристикам кожного окремого типу. При цьому в дисертації детально проаналізовано лише принципи інноваційно-орієнтованого розвитку. На нашу думку слід було надати змістовну характеристику як принципів факторно-орієнтованого так й інвестиційно-орієнтованого розвитку. Також слід було уточнити які з поміж специфічних принципів для кожного типу розвитку є базовими для відповідної орієнтації.

2. На с.60-61 дисертант наводить різні визначення поняття «галузь», та зазначає, що атомно-промисловий комплекс є комплексною галуззю. В цілому погоджуючись з цим твердженням автора, вважаємо що було б доцільно розглянути також погляди науковців щодо визначення поняття «промисловий комплекс» та вказати ті характеристики галузі, при наявності яких певна галузь є промисловим комплексом.

3. В п.1.3. дисертації с. 62-69 автор розкриває питання важливості атомно-промислового комплексу для української економіки. Визначено місце атомної енергетики у виробництві електроенергії України у 2010–2020 роках та атомно-промислового комплексу у складі ядерно-енергетичного комплексу та наведено перелік основних підприємств атомно-промислового комплексу України з уточненням профілю їхньої діяльності. Поряд з цим, поза увагою автора залишилося визначення вкладу цих підприємств в розвиток атомно-промислового комплексу.

4. З таблиці 2.15. с.120 дисертації видно, що інтегральний показник розвитку атомно-промислового комплексу України впродовж досліджуваного періоду мав суттєві коливання. Доцільно було б, якби автор більше уваги приділив аналізу причин, що їх обумовили.

5. В дисертації на с. 146 зазначено, що методичний підхід до оцінювання впливу середовища на розвиток атомно-промислового комплексу ґрунтується на застосуванні методу аналітичного вирівнювання значень показників розвитку на основі інноваційних ресурсів. Було б варто більше уваги приділити сутності та обґрунтуванню вибору саме цього методу.

6. На с. 187 дисертації автор відзначає, що впровадження розроблених заходів в сфері забезпечення розвитку атомно-промислового комплексу потребує здійснення контролю за ходом їх виконання. Але в тексті дисертації автор не конкретизує які органи та яким чином будуть здійснювати такий контроль.

Проте, висловлені зауваження і зазначені недоліки не знижують позитивну оцінку теоретико-методологічного рівня та практичного значення результатів дисертаційної роботи Дробота Сергія Анатолійовича.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Дробота Сергія Анатолійовича на тему «Управління розвитком атомно-промислового комплексу України» є системним, завершеним науковим дослідженням, яке присвячено вирішенню актуального завдання – розвинування теоретико-методичних підходів та обґрунтування практичних

рекомендацій з управління розвитком атомно-промислового комплексу. Роботу виконано на достатньо високому теоретичному й методичному рівні, вона містить наукові результати та практичні рекомендації з питань управління розвитком атомно-промислового комплексу та апробації запропонованих рекомендацій на національному рівні.

Робота за змістом та якістю теоретичних, методичних та практичних розробок відповідає вимогам пп. 9, 11- 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р. (із змінами і доповненнями) Міністерства освіти і науки України, а її автор, Дробот Сергій Анатолійович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

Декан факультету соціально-психологічної освіти та управління
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ, доктор
економічних наук, професор

Н.І. Верхоглядова

Перший проректор
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ, доктор
юридичних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки
України

О.С. Юнін

Підпис

О.С. Юнін

ЗАСВІДЧУЮ

про кадрового забезпечення

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ